SÖRMLANDS-LÅTEN

Nr 2 2020

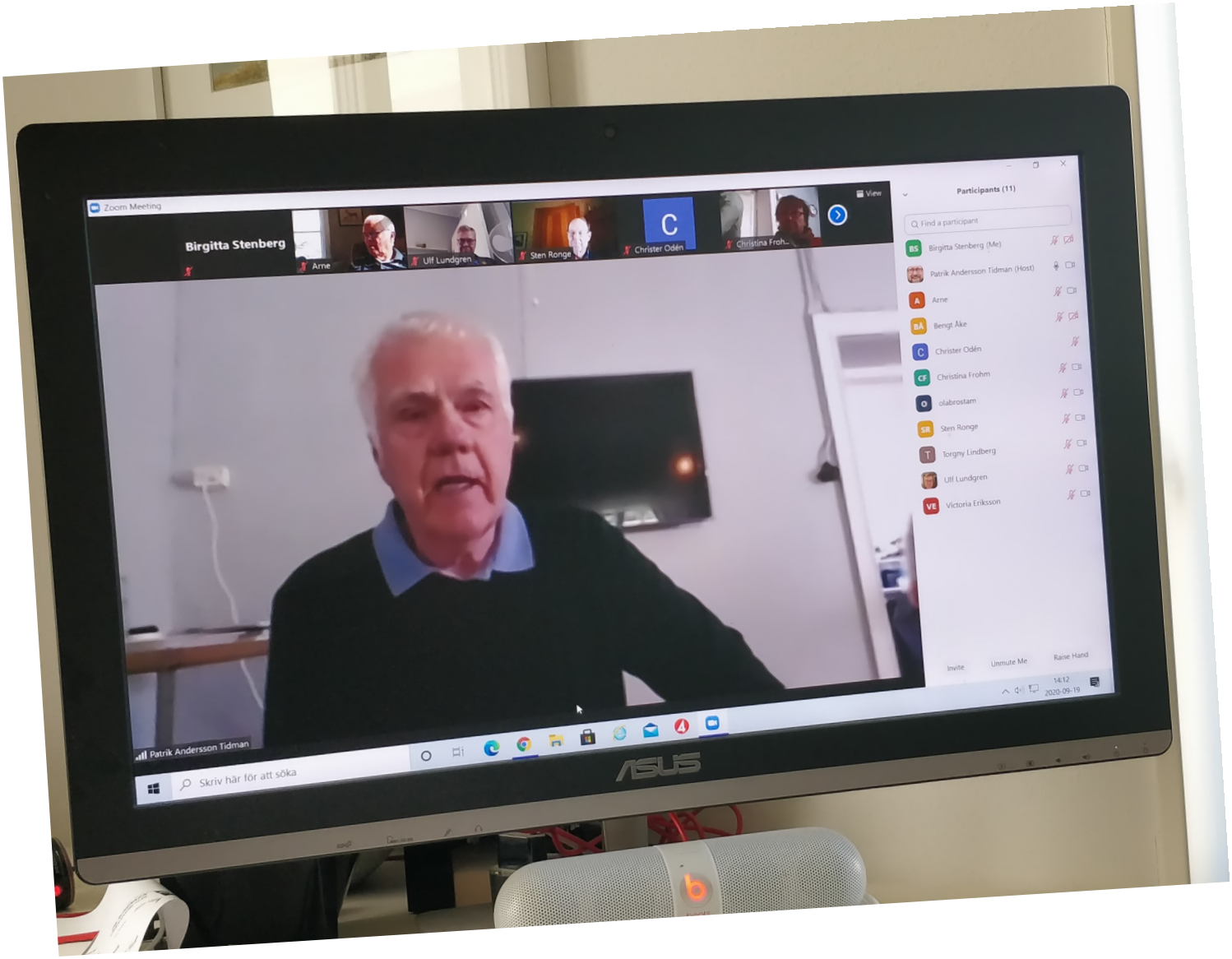

Medlemstidning för Södermanlands Spelmansförbund

Sörmlandslåten

Medlemstidning för **Södermanlands Spelmansförbund**
c/o Ulf Lundgren
Kyrkogårdsvägen 4, 152 40 Södertälje
pg: 12 24 74-0
org.nr. 818500-9233

Medlemstidningen Sörmlandslåten
Ansvarig utgivare:
Ulf Lundgren

Redaktionskommitté:
Birgitta Stenberg (sormlandslaten@sormlandsspel.se)
Ulf Lundgren (sormlandslaten@sormlandsspel.se), Kerstin Lanbeck Vallén (sormlandslaten@sormlandsspel.se)

Styrelse:

Ordförande	Linnea Mason
Vice ordförande:	Adela Björn
Sekreterare:	Christina Frohm
Kassör	Klara Holstad
Ledamöter	Ulf Lundgren, Victoria Eriksson, Torbjörn Rydberg
Suppleanter	Emma Tjärnström, Lars Wennerholm
Revisorer	Annelie Sandell och Ingmarie Rapp
Revisorssuppleant	Christer Odén

Framsidan: Årsmötesdeltagande från Birgitta Stenbergs hemmakontor. Mats Hedblom var ordförande.

Skicka din **e-postadress** till oss, då kan du få Nyhetsbrevet digitalt! Och kom ihåg att meddela ändringar; vid varje utskick får vi några mail i retur pga felaktiga e-post-adresser! Skicka adressen till *nyhetsbrev@sormlandsspel.se*

Bidrag till kommande nummer av tidningen vill vi ha som word-fil eller text-fil till sormlandslaten@sormlandsspel.se. (Kontakta redaktionen om du vill skicka fysiskt material.)

Använd om möjligt Times New Roman, stl 11 med 1,5 i radavstånd. Bifoga gärna bilder (i jpeg-format som separata filer), det lättar upp och gör det enklare att läsa tidningen. Vi förbehåller oss rätten att redigera insända bidrag, samt i förekommande fall sortera och prioritera bland insända bidrag.

Annonser om evenemang skickas till Caroline Eriksson, caroline.musiker@gmail.com som lägger upp dem på www.sormlandsspel.se där all aktuell information återfinns.

Ordförande har ordet

Nu är årsmötet genomfört och jag vill tacka för det förtroende ni under året visat styrelsen och alla andra som på olika vis bidragit till spelmansförbundets utveckling. Jag vill rikta ett särskilt stort tack till Adela Björn för det fantastiska arbete du gjort som ordförande och är mycket glad över att ha dig och övriga styrelsen runt mig när jag nu tar över på den posten.

Nu tänkte jag börja med att presentera mig lite mer ingående eftersom jag anser att det är viktigt att föreningens medlemmar vet lite mer om den ni nu valt som ordförande och som därmed är det officiella ansiktet utåt för föreningen. Mitt namn är Linnea Mason jag är född och uppvuxen strax utanför Flen. Jag började spela fiol som 5-åring, var på mitt första låtläger 1999 och var flitig medverkande där fram till 2007, vill minnas att jag enbart missade två läger under dessa år. Jag är utbildad violalärare på musikhögskolan vid Örebro Universitet och Universitetet i Brasilia, Brasilien . För drygt ett år sedan flyttade jag och min familj bestående av man och två barn (snart 3 resp 5 år) tillbaka till Sörmland efter 5 år i Roslagen. Jag jobbar nu som fiol/altfiollärare vid Katrineholms Kulturskola. Jag blev invald i styrelsen vid förra årsmötet efter att ha blivit nominerad direkt på plats. Jag har inte ångrat att jag tackade ja där och då, även om det i början var lång väg att resa från Norrtälje till styrelsemöten i Malmköping.

Musiken är, som ni vid det här laget förstått, en stor del av mitt liv men jag har också ett stort intresse för odling. Anledningen till att jag inte själv närvarade vid årsmötet var faktiskt att jag var på odlingskurs och bland mycket annat tröskade vete på gammalt vis med slaga. Är det någon som känner till några låtar/visor eller danser som kan ha koppling till skörd och tröskning så vore det roligt att få veta detta, hör av dig till mason.linnea@gmail.com eller varför inte skicka in ett bidrag till nästa nummer av Sörmlandslåten i ämnet.

2019 har präglats av det fortsatta arbetet med att utveckla förbundet och fånga upp nya tankar och idéer såväl som att förvalta arvet efter äldre generationer. Arkivgruppen har gjort ett gediget arbete med att gå igenom det material av och efter Elna och Axel Andersson som Leif Johansson skänkte vid förra årsmötet, visst arbete återstår ännu (det tar tid att lyssna igenom ett 50-tal kassettband).

Julitastämman genomfördes på nytt datum med bland annat en mycket fin konsert i kyrkan med Tradpunkt och Karin Kolterud som båda tidigare under dagen också genomförde välbesökta kurser. Julitastämman tar nu paus på obestämd tid.

Sommaren 2020 skulle istället en ny Sörmländsk stämma i Mellösa kyrkby ha sett dagens ljus men det satte Covid-19 effektivt stopp för liksom mycket annat. Vi får istället se fram emot premiären av stämman 2021. Aven Låtläger Sörmland hoppas vi är möjligt att genomföra igen under 2021. Det är inte bara stämmor och läger som pandemin påverkat, årsmötet skulle ha genomförts redan i mars men fick pga rådande rekommendationer flyttas och genomföras i delvis digital form under hösten istället. Många är vi nog som spenderat extra mycket tid hemma under detta år, något som påverkat många musiker, sångare och dansare på såväl professionell- som amatörnivå. Jag hoppas vi snart kan få träffas och spela, dansa och sjunga tillsammans igen och med de orden tackar jag för mig och ser fram emot att få leda förbundet vidare och förhoppningsvis hitta nya vägar för oss att utveckla vår verksamhet i denna oroliga tid.

Tack för förtroendet!

Linnea Mason

Ordförande

Årsmötet 2020

Rapport från årsmötet i Södermanlands Spelmansförbund 2020

Patrik Andersson skötte tekniken

Det var en sagolikt vacker sensommardag med en strålande och varm sol när Spelmansförbundet höll sitt uppskjutna årsmöte 19 september 2020. På grund av Coronan ställdes det planerade mötet i mars in och nu väntade ett spännande digitalt möte att få genomföras på Sigridslunds Cafe & Butik.

Till mötet var styrelsen och vissa personer med viktiga funktioner utanför styrelsen inbjudna att fysiskt närvara. Övriga medlemmar hade möjligheten att vara med via länk. Patrik Andersson höll med kompetent hand i det tekniska. Genomförandet fungerade väl. Till nästa ordinarie möte som blir i mars 2021, vilket antagligen blir digitalt, kommer tekniken att fungera ännu bättre.

Årsmötet följde den föreslagna dagordningen. Till mötesordförande valdes Mats Hedblom och till sekreterare Bert Persson. Inga stora frågor avhandlades, verksamhetsberättelsen och den ekonomiska rapporten behandlades och godkändes.

Till ny ordförande för kommande år valdes Linnea Mason. Styrelsen presenteras på annan plats i tidningen.

Till ny hedersmedlem utsågs Mats Hedblom för sitt mångåriga förtjänstfulla arbete i Nyköpingshus Spelmansgille och för alla andra tillfällen då han troget verkat för och stöttat Södermanlands Spelmansförbund.

Till Gustaf Wetter-stipendiat utsågs Gustaf Ekrot, 17 år, från Björkvik.

Deltagare på Sigridslund

Han har spelat fiol i många år, främst tillsammans med sin morfar. Gustaf har gått på kulturskolan i Katrineholm. Nu går Gustaf andra året på Lindengymnasiet och utbildar sig till kock.

Medlemsavgift för 2021 fastställdes till 280 kr för ordinarie medlem och 50 kr för medlemmar med ålder upp till 25 år.

Ulf Lundgren (text)

Kerstin Lanbeck Vallén (foto)

Ett spännande möte

/Leif Johansson

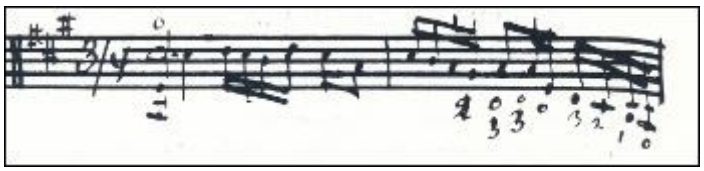

Den lille gossen – vi kan kalla honom Olle – vaknade i sin säng hemma hos farmor. Det tjocka och tunga täcket gjorde att han sov extra skönt. Bakom rullgardinen surrade några flugor. Ett typiskt sommarljud. Olle hade sommarlov och han hälsade på hos sin farmor några dagar tillsammans med sin familj. I rummet intill hörde han sin farbrors radio. Han lyssnade på sjörapporten. Olle hade lärt sig att de konstiga orden västsydväst fem, sydsydväst tre osv. tillsammans med de främmande ortsnamnen talade om hur vädret skulle bli ute på sjön. På nedervåningen var de vuxna redan igång med frukosten. Doften av nykokt kaffe trängde sig upp och Olle visste att när han kom ner till det dignande frukostbordet, skulle han få sin favoritfrukost, som var en kopp varm choklad och en rejäl limpsmörgås. Idag skulle det ske. Olle hade bestämt sig. Han skulle utforska den okända och spännande skogen bortom vägen. De vuxna hade alltid sagt åt honom att aldrig gå längre än att han kunde se huset bakom sig. Han hade tänkt att det kanske var för att de ville ha kontroll på honom, och för att han inte skulle gå vilse, men så hade han hört det där ljudet från skogen häromdagen. Det underbara ljudet. Han hade inte vågat nämna det för någon av de vuxna, för han misstänkte att han då inte skulle få gå iväg alls. Ryktena och berättelserna om vad som fanns i skogen hade han ju hört sin farmor berätta ibland om kvällarna, men han hade då tagit dem för farmors spännande sagor. Men nu visste han inte riktigt längre. Han måste undersöka saken själv.

Olle kastade i sig sin limpmacka, tuggade i sig ett par sillbitar och några köttbullar, innan han tömde sin chokladkopp och sprang ut. Trots att klockan var bara strax efter åtta på förmiddagen var det redan varmt ute. Han började gå längs med grusvägen, som ledde ut ur byn. Å, vad han älskade den här doften av en varm grusväg på sommaren. Det var en doft av sommar och frihet. I diket blommade en mångfald av blommor. Olle kunde nog namnet på hälften av dem, trodde han. Det var en vacker blomsterprakt att se på. Han påminde sig att han måste plocka en bukett till farmor på vägen tillbaka. Snart var Olle vid den där kurvan, som gjorde att han inte skulle kunna se huset längre. Han tittade bakåt för att se om någon såg honom, men han kunde inte se någon, så han gick vidare, och befann sig efter en stund längre bort än han varit någon gång förut. Han kände hur det pirrade lite grann i magen, så där som det gör när man gör något man inte får eller inte borde. Han gick vidare och började lyssna inåt skogen. Skulle han få höra det där ljudet idag igen? Men det enda han hörde var humlor som surrade och några fåglar som sjöng. Några asplöv darrade till i den svaga vinden. Men plötsligt var det där! Det kom som en svag musik genom luften. Han stannade till. Jodå, nu hörde han det tydligare. Det kom inifrån skogen. Men skulle han verkligen våga gå in i skogen? Tänk om han gick vilse på riktigt. Men han måste få veta vad eller vem, som frambringade detta underbara ljud. Han tog ett skutt över diket och var med några steg inne i den djupa skogen. Nu hörde han det tydligare och han började gå mot ljudet. I den djupa skogen hördes inga humlor och fåglarna var ganska tysta, så den okända musiken började höras allt tydligare, ju längre in han gick. Det här var det vackraste han någonsin hade hört. Vad kunde det vara? Solskenet hade svårt att tränga ner genom de täta granarna, men en bit längre fram kunde Olle skymta lite ljus. Han fortsatte, som förtrollad av den fantastiska musiken. Ljuset han såg visade sig vara en öppning i skogen, där det låg en liten tjärn, med kolsvart vatten. Olle stannade till, gömd inne bland träden. Solen glittrade i det mörka vattnet. Nu hörde han musiken väldigt klart och tydligt. Men var kom den ifrån? Han var ju ensam här i skogen. Eller var han inte det? Han flyttade sig lite, så att han såg bättre. Då såg han plötsligt en figur på andra sidan tjärnen. Men vem var det? Eller vad var det? Där satt någon och spelade. Det långa håret var fullt av sjögräs och ögonen gnistrade lite otäckt. Han hade en kolsvart fiol, som han spelade på. Det var därifrån den vackra musiken kom. Olle stod som förstenad och förtrollad och bara tittade och lyssnade. Hur kunde någon spela så vackert? Och varför satt denne någon vid den här tjärnen mitt ute i skogen? Då mindes han plötsligt farmors sagor. De sagor, som handlade om den där varelsen, som satt och spelade så förföriskt vackert, men som egentligen var väldigt farlig. Nu förstod han varför de vuxna sagt åt honom att inte gå för långt bort från huset. Olle smög sig försiktigt bort från tjärnen. Som tur var hade varelsen inte fått syn på honom, och han lyckades osedd ta sig därifrån. Den vackra lockande musiken klingade fortfarande i huvudet, men han försökte att inte låtsas om den. Att hitta ut ur skogen visade sig inte vara så svårt som han befarat, och snart befann sig Olle på den sköna grusvägen, på väg tillbaka till farmor, med musiken klingande i huvudet. Den blombukett han hade tänkt plocka på vägen hem var nu helt bortglömd. Han lovade sig själv att aldrig berätta för någon om vad han varit med om idag.

Några månader senare var sommarlovet slut. Olle var sen länge tillbaka i staden och hade börjat skolan igen. Men idag var en alldeles särskild dag. Olle skulle börja på Kulturskolan. Han hade länge velat spela fiol och sommarens händelse hade stärkt honom i det beslutet. Nu var han och mamma på väg till hans första fiollektion. Redan utanför huset hörde han musiken. Den lät bekant. Det här skulle bli bra. Tillsammans gick de till fiolrummet. Nu hörde han musiken väldigt tydligt, och plötsligt såg han den kolsvarta tjärnen framför sig. Det var samma låt! Han stannade i dörröppningen och tittade på sin blivande fiollärare, som satt där och spelade. Han hade långt hår, som var uppsatt i en hästsvans, och mörka ögon och en guldring i ena örat. Plötsligt stannade han, mitt i musiken, tog ner fiolen och blinkade åt Olle, log och sa:

- Hej Olle! Välkommen till Kulturskolan! Dig tror jag att jag har sett förut!

Axel och Elna Anderssons arkiv

Kerstin Lanbeck Vallén

Vid årsmötet 2019 skänkte Leif Johansson kassettband och pärmar från Axel och Elna Andersson till Spelmansförbundet.

Kassettbanden är migrerade (digitaliserade) och jag har hunnit lyssna igenom ungefär hälften av banden. Det är en blandning av allt möjligt: egna inspelningar med dem själva och/eller andra, inspelningar från radion och diverse kopior av inspelningar från olika håll. Mycket är intressant men det finns också en hel del som inte är av värde för SSF tex kopior av sådant vi redan har, en del radioprogram mm. Spännande, men varje band kan innehålla lite av varje så genomlyssningen tar sin tid. Det blandade innehållet ger också en bild av spelmännen, vilken musik de var intresserade av och det är minsann inte bara låtarna de hade från sina föräldrar.

Några av pärmarna innehåller Axels och Elnas omfattande dansrepertoar med register och noter. Återigen en blandning: sörmländsk och allsvensk folkmusik, gammeldanslåtar och dessutom tango och foxtrot. En pärm innehåller Axel och Elnas egna låtar; dels låtar de hade i tradition efter sina respektive fäder dels deras egna kompositioner. Här finns ett omfattande register med notbörjan och sen följer noter på alla låtarna ofta med arrangemang av dem själva – handskrivet förstås. Det finns också en pärm med noter till föreningen Folkmusikforum. En annan pärm med innehållsförteckningar till kassetterna - på återanvänt papper - finns också i samlingen. Innehållet i pärmarna är nu insorterat i vårt arkiv och det mesta är digitaliserat.

I länkarna nedan finns några smakprov att lyssna på.

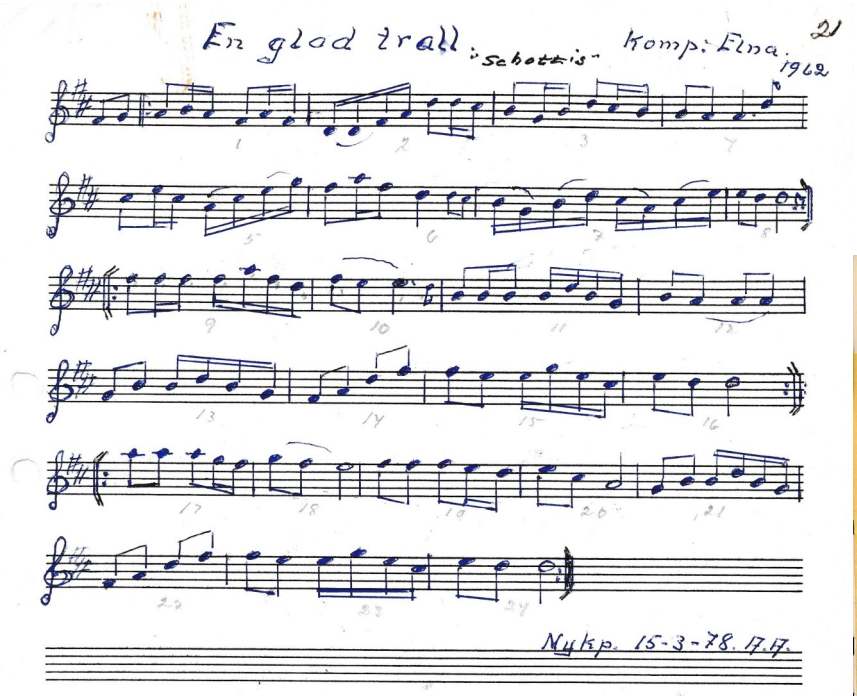

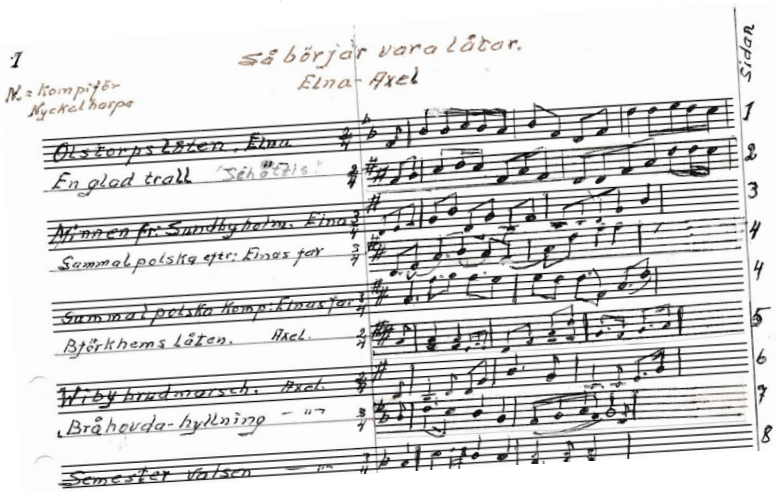

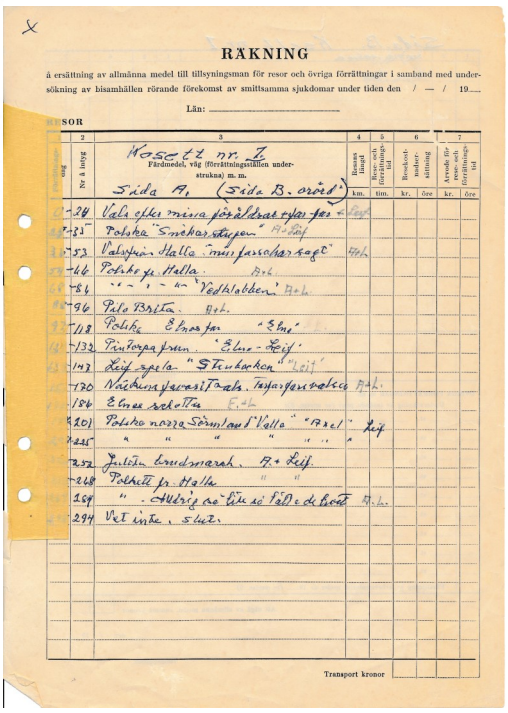

Innehållsförteckning till kassettband

Folkdansens/folkmusikens iscensättningar och representationer

Bert Persson

Del 6: Till ungdomens försvar – Folkdansrörelsens start

I förra artikeln berättade jag om Philochoros framgångar med föreställningar med dans, berättande på folkmål, sång och musik. Under 1800-talets slut startades nya folkdanslag runt om i landet ofta av tidigare medlemmar i Philochoros. Det var också Philochoros som var behjälpliga med dansbeskrivningar.
Vilka idéer och strömningar fanns i samhället vid den här tiden? 1800-talets slut och 1900-talets början präglades av starka nationalistiska strömningar kopplade till idén om att svenskarna var det mest oblandade germanska folkslaget i Europa. Den person som var ledande i arbetet med att leda detta i bevis var professor Gustaf Retzius (1842 – 1919), son till Anders Retzius (1796 – 1860). Anders Retzius var den som förfinade metoden för att mäta skallar och som konstaterade att svenskarna tillhörde en långskallig ras och att vi gjort det sedan urminnes tider. Far och son Retzius var världsauktoriteter inom det rasbiologiska forskningsfältet.
I en skrift från 1890-talet, en tillfällighetspublikation, av Gustav Sundbärg, kan vi läsa:

> Det svenska folket är af oblandat gemanskt ursprung, och svenskens *utseende* vittnar ock härom. Han är i regeln lång och välväxt, har ljust hår, bred, hög panna samt blåa eller grå ögon. Hufvudskålens bildning är dolikocefal – ehuru äfven brakycefala bildningar förekomma – samt ortognat.
> Svenskarna äro en af de *resligaste* nationer i världen. Möjligen stå de i detta hänseende icke tillbaka ens för något annat af de civiliserade folken.

Enligt rasbiologerna så härstammade germanerna från ett tidigare folkslag, arierna, som ansågs komma från Indien, men nu väcktes tanken på att de beundrade arierna egentligen hade utvandrat från Norden innan de hamnade i Indien.
Som en följd av Sveriges framgångsrika rasbiologiska forskning, öppnades i Uppsala världens första rasbiologiska institut 1922 under ledning av docenten i rasbiologi och medicinsk ärftlighetsforskning Herman Lundborg (1868 – 1943).
Under 1900-talets första årtionden märks en viss oro, dels på grund av den stora emigrationen, unionsupplösningen och första världskriget samt det som man kom att uppleva som ett stort hot mot den svenska ungdomen, jazzen.

Svenska Folkdansringen

1920 hade det hunnit bli så pass många folkdanslag i landet att man ansåg det vara tid att samlas nationellt och bilda en riksorganisation. Organisationen fick namnet *Svenska Folkdansringen*. Organisationen organiserades i fem olika sektioner:
1: *Folkdanser, folkvisedanser* och *folklekar*. 2: *Folklig musik*. 3: *Sång*. 4*: Gymnastik* och *vandringar* och 5: *Folkminnesforskning, hemslöjd* och *hembygdsvård*. Man konstaterar också att nu har det öppnats ”ett verksamhetsfält även för det svagare könet, vilket inga förut ha tänkt såsom varande behövligt”.

1921 började man ge ut en medlemstidning med namnet *Folkdansringen.*

1923 byter organisationen namn och kommer nu att heta *Svenska Ungdomsringen för bygdekultur*. Vid organisationens 10-årsjubileum förklarar hedersordförande börsdirektör Kurt Belfrage namnbytet med att namnet fokuserade för mycket på dansen:

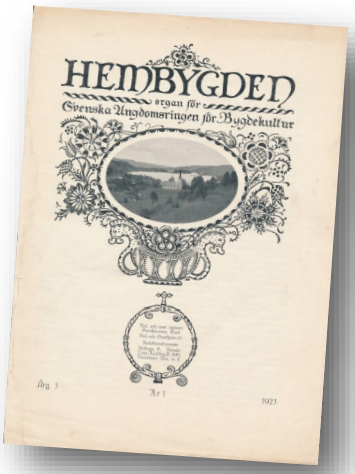

> Vi hade börjat med dansen som det lättast tillgängliga och det för ungdomen naturligaste, men dansen fick icke bliva allt. Den var ett medel, men icke målet.

Enligt Ernst Granhammar så vill folkdansrörelsen:

> Den vill bjuda oss friskhet, enkelhet och verklig glädje, den vill bjuda oss värdera vad vi äga av gammal förnäm bygdekultur. Men det är inte blott dansen, den är inte huvudbeståndsdelen i denna strävan, utan hit hör ju så mycket annat.

Målet är att främja kärleken till hembygden.

I och med att organisationen bytte namn så ändrade man också namnet på medlemstidningen till *Hembygden*. I första numret av *Hembygden* beskriver hedersordförande Kurt Belfrage hur ungdomsringare, efter beslutet om namnbyte,

tågade upp till Stockholms slott där de togs emot av kungen, drottningen och hela den kungliga familjen. Detta resulterade i att drottning Victoria blev högsta beskyddare för Ungdomsringen och prins Eugen den förste hedersledamoten.

SVENSKA UNGDOMSRINGEN FÖR BYGDEKULTUR
HÖGSTA BESKYDDARE
H. MAJ:T DROTTNINGEN
FÖRSTE HEDERSLEDAMOT H. K. H. PRINS EUGEN
ÖVRIGA HEDERSLEDAMÖTER
Fru HULDA GARBORG, NORGE. »Delsbostintans» Doktorinnan IDA GAWELL-BLUMENTHAL. Författarinnan Dr. SELMA LAGERLÖF. Generalkommissarien för Göteborgsutställningen HARALD ADELSOHN. Ledamoten av Riksdagens Andra Kammare, Lektor KARL STARBACK. Professor FRANS von SCHEELE. Kommendanten i Stockholm, Överste Friherre CARL ROSENBLAD. Fil. Dr. GUSTAF UPMARK.

I tidningen *Folkdansringen N:r 6 – 7 1922* avslutas en artikel:

> …skall Svenska Folkdansringens lösenord ljuda
> över all svensk bygd:
> ***För sund ungdomsglädje upp till strid mot det oäkta och främmande.***

Vad som var osunt, oäkta och främmande framgår klart och tydligt i en mängd artiklar i medlemstidningen under 20-, 30- och 40-talen. Redan i nr 1 av *Folkdansringen* 1921 skriver Karl-Erik Forslund:

> …och våra gamla danser ha föraktas och förkastas – och efterföljs av de
> vämjeligaste n*****piruetter (min omskrivning), apkrumsprång och apachetag…

Om danserna skriver han vidare:

> De äro frukter av en främmande okultur, en ohöljd eller illa dold råhet. Kring dem
> står icke skogens doft eller hagens skymningsljus, utan en unken kvävande
> bordelluft.

I ett antal artiklar i *Folkdansringen/Hembygden* går man till storms mot jazzen, som man menar hotar den svenska ungdomen. Detta är inget unikt för *Folkdansringen/Ungdomsringen,* utan det är en livlig debatt i hela samhället. I media fördes en intensiv debatt om det s.k. *Dansbaneeländet*. 1931 gav pastorn i Missionsförbundet Erland Sundström ut *Svenskarna dansa* där han sammanfattar de diskussioner som förekommit i pressen om den moderna dansen. Han konstaterar att jazzen var en fara för hälsan och moralen. Han ser ett tydligt samband för det som drabbar ungdomar som roar sig på dansbana/danslokal: *”dansbanan – sanatoriet – kyrkogården”*. Risken var också påtaglig för att smittas av veneriska sjukdomar och att det dessutom förekom ohejdat superi. Han skriver även att ”*mångenstädes offras även intelligens och bildning på nöjeskultens altare.”* När Sundström skildrar en dansbana en sommarkväll så *”…skapar en idéassociation av nakna vildar, som dansa kring lägerelden vid trolltrummans bullrande ljud.”*

Ungdomsringen anordnar ledarutbildningar runt om i landet och vid Stockholms distrikts ledarutbildning 1929 håller överlärare Henning Franke ett anförande där han talar om att *”det gäller att rädda tusende och åter tusende av denna ungdom, som dagligen utsättes för frestelse av alla slag.”*
Att medlemmarna var medvetna om svensken som representant för germanerna framgår av en bildtext i *Hembygden* 1927:

> Säkerligen skulle det glädja en rasbiolog att få se nedanstående bild
> av de gamla sörmlänningarna, som i mer än ett avseende äro verkliga
> prydnadstyper bland germansk allmoge.

1932 håller folkskolläraren Sigurd Gustavsson ett anförande vid Värmländska ungdomsringens ungdomsledarkurs på Ingesund, där han talar om att svenskarnas intresse för ”*den förrädiskt smekande tango och suggestiva rytmiska jazzen”* är ett tecken på att *”den vita rasens alstringskraft begynt sina nere i det djupaste källsprånget”.* Han säger vidare att *”Vi äro djärva nog att tro på den folkliga alstringskraftens renässans, på en germanska andens förnyelse.*” Han talar vidare om det kaos som sprider sig i Europa och att det

> en dag ”klappa på vår fjällport”, tro, att de germanska folken och således
> även vårt eget i detta tidsskede till resningen och förutsättningarna äro
> herrefolken framför alla andra. Därför måste vi lära oss att hävda vår
> egen kultur.

Att jazzen väcker så mycket upprörda känslor tror jag delvis beror på att man är medveten om att den har sitt ursprung i de svartas kultur i USA. I artiklarna anar man rasbiologernas teorier om den vita rasens överhöghet gentemot den svarta rasen och att man ser hoten från en underlägsen kultur som en allvarlig risk för att den egna kulturen ska utplånas. Ytterligare förklaring kan vara att det var ungdomen som drogs till jazzen, och i alla tider har den äldre generationen förfasat sig över de ungas val och intressen.
Under 20- och 30-talen innehåller *Folkdansringen/Hembygden* ett antal artiklar som hyllar de ”storsvenska” idealen och en starkt romantiserad dröm om det gamla bondesamhället, som för tankarna till mandom, mod och morske män, men när hedersordförande, börsdirektör Kurt Belfrage håller öppningstal vi Bygdeungdomsstämman i Örebro 1937 säger han:

> *Det är icke* trångbröstad *nationalism världen nu bäst behöver utan vidsynt internationellt samarbete och samförstånd.*

Efter andra världskriget fortsätter inläggen i *Hembygden* om faran med den moderna dansen och hotet mot svenskheten och

den svenska ungdomen. Redaktören för *Hembygden*, Sigurd Gustavsson, skriver 1944:

> Visst krävs mycket självrannsakan och förnyelse även inom våra egna led. Men vår uppgift ligger klar: att utbilda vägröjare för *en ny i hembygdens kulturarv rotad svensk ungdomstyp.*

1945 kom ett betänkande från Ungdomskommittén där man förordade att den moderna dansen var något som borde undervisas i skolorna. Det får Sigurd Gustavsson att reagera starkt:

> Gammaldansen – folkdansen – sångleken har rötter i västerländskt kulturliv, i den mylla som ånyo måste djupplöjas, så vida inte Europa skall gå under. Den negroida dansen är oss väsenfrämmande med ursprung som är det västerländska livsfientligt. Här får vi inte längre acceptera, vi måste reagera och vi måste försöka lära de växande unga inse detta. Här skall Svenska ungdomsringen visa klar linje: det är här inte fråga bara om steg och rytmer. Här gäller själva livssynen. Det är svek mot svensk ungdom att genom skolans undervisning legalisera den negroida dansen.

Folkdansrörelsen bildas i en tid då många ser att svenska värden och svensk kultur hotas av en främmande kultur, en kultur som man menade var osund och skadlig för den svenska ungdomens hälsa och moral. Debatten i samhället vid den här tiden fördes med formuleringar som vi idag uppfattar som rasistiska, men vid den här tiden var med mainstream. Ungdomsringen var vid den här tiden en av många röster som kämpade mot jazzens inflytande på ungdomen.
I en tid som präglas av moralpanik så erbjöd Ungdomsringen svensk ungdom en verksamhet som var sund, frisk, glädjefylld, moralisk oantastlig och nationalistisk. I strävan att höja moralen så blev den svenska folkdansen ett medel för att väcka kärleken till hembygden, folkdansen var allt det som jazzen inte var.

I nästa avsnitt skall vi titta på hur folkdansrörelsen förhåller sig till den repertoar man dansar. Vad är folkdans? Vilka danser får kallas för folkdanser?

Källor:

Folkdansringen Nr 1 (1921); N:r 4 (1922); Nr 6 – 7 (1922)
Frykman, Jonas (1988) *Dansbaneeländet. Ungdomen, populärkulturen och opinionen.* Natur och kultur. Stockholm
Hembygden Nr 1 (1923); Nr 11-12 (1927); Januari (1930) Augusti-september (1930); Februari (1932) Nr 1(1944)
Hagerman, Maja (2006) *Det rena landet.* Norstedts. Stockholm
Hagerman, Maja (2015) *Käraste Herman. Rasbiologen Herman Lundborgs gåta.* Norstedts. Stockholm
Sundbärg, Gustav (1911) *Det svenska folklynnet.* P.A. Norstedt & söners förlag. Stockholm
Sundström, Erland (1931) *Svenskarna dansa.* J. A. Lindblads förlag. Uppsala

---

i. Gustav Sundbärg (1857 – 1914) statistiker
ii. Granhammar, redaktör för *Hembygden på 1920-talet*
iii. Gustavsson, redaktör för *Hembygden*
iv. Se Frykman *Dansbaneeländet*

Skansens Högloft
är just den plats som bäst lämpar sig för Edra medlemmar. Små enskilda rum för slutna sällskap. Gott kaffe. Gräddvåfflor. Musik dagl. 5,30—10 e. m.

Yngre kvinna i köpstass.
Yngre kvinna i bygdedräkt.

Julen i Mellösa

Sommaren 2020 skulle den nya Mellösastämman för första gången ersätta den klassiska spelmansstämman i Julitas vidsträckta park med en stämma i det intima formatet, i Mellösa kyrkby. Den ställdes in på grund av den rådande pandemin. Nu står hoppet till att den kan genomföras sista helgen i juni 2021. En skildring av hur julen firades förr i Mellösa kanske kan bidra till att hålla bilden av Mellösa levande till sommaren?

Imber Nordin Grip (f 1899), folkminnesuppteckna och författare, anställd vid Landsmålsarkivet i Uppsala, intresserade sig för Mellösa i äldre tid. På 1930-talet samlade hon folkminnen här och hennes material gavs ut i bokform, två rejäla tegelstenar om drygt 400 sidor vardera. Boken ”Mellösa i Sörmland, Folkminnen” gavs ut postumt 1964. Den är en guldgruva för den folkloristiskt intresserade, charmig därför att hon i stor utsträckning återger sina sagesmän i direkta citat. Här kan man läsa om övernaturliga väsen, linberedning och tobaksodling, läkekonst och magi, lekar och visor och om livets och årets högtider.

Nedan följer textavsnitt som beskriver julen i Mellösa längre tillbaka. Texten är direkt citerad ur boken men nedredigerad av artikelförfattaren.

Ur ”Mellösa i Sörmland, Folkminnen” (1964):
…
Tomasmäss
De av socknens fattiga och gamla, som orkade vandra omkring, gick nu också gårdsmellan och fick *julkost*: en korv, en fläskbit, en limpa och ett stycke sylta. Länge mindes man, hur de kom, arma och gråa, från sina fattigstugor; Grip-Fredrik från Yxtaholms fattigstuga, ”Gamla Långa” från skattefattigstugan och Emili Sundstedt från Axelsbergs grindstuga.
…
Julen
Efter alla förberedelser var så äntligen julen inne. I jämförelse med vår tids jul var gamla tiders en enkel högtidlighet. Hur föga man kände av överflöd framgår av en uppgift från Davidsnäs:

- På ett ställe i Dåsnäs sprang barna omkring och var så glada och skrek: ”Julafton, då tvättar vi oss i såpa!”

Julbad i bastun minns man ej, den jultvagning man erinrar sig, ägde rum inne i stugan i en balja:

- På julafton bruka di bada. Först skulle di ansa krittera, sen tvätta sig och göra sig snygga. Barna dom tvätta di i en stor kopparkittel. Alla kläder byttes på julafton. När det börja bli mörkt på julafton, då bada vi och ömsa kläder.

Seden att klä julgran har olika ålder i olika delar av socknen. Gamla mor Wilhelmina i Svartenstorp ansåg, att hon lärde känna julgranen omkring 1865, medan kyrkvärden i Flenmo (f 1877) har berättat, att man i hans barndomshem inte hade julgran utan i stället ljuskronor, gjorda av järntråd med tvenne ljuskransar på sex ljus vardera.

Mattor hade man inte, vanligen hackade man enris och strödde på golvet vid högtiderna. På julen kunde man även ha halm i stugan. Seden med julhalm tycks ha hållit sig länge i Södermanland. Man minns i Mellösa, att hela golvet i stugan längst tillbaka breddes med långhalm, men att denna i senare tid ersattes med en halmkärve under bordet.

- Di hade långhalm och bredde ut på golvet och sen (mot natten) la di sej på långhalmen.

Stora bordet i stugan breddes med en vit duk. På bordet ställde man fram julljusen, som kunde vara ett för varje medlem av familjen eller också grenljus. Vidare satte man fram den stora silverbägaren med julbrännvin. Ur den försåg sig karlarna, medan kvinnfolken drack sirapsbrännvin ur mindre bägare. På bordet skulle också finnas det nybryggda juldrickat i ett tennstop eller i en trästånka. Nu lades även julhögarna ut. Underst låg en grövre limpa eller en vörtlimpa, därefter kom en vetekaka och en *juloxe*. Denna uppges ha varit bakad än av limpdeg, än av vetedeg. Om formen är man säker:

- Juloxen är som en vanlig bulle, en tre-fyra decimeter lång och kluven i var ända, så att det ser ut som horn.

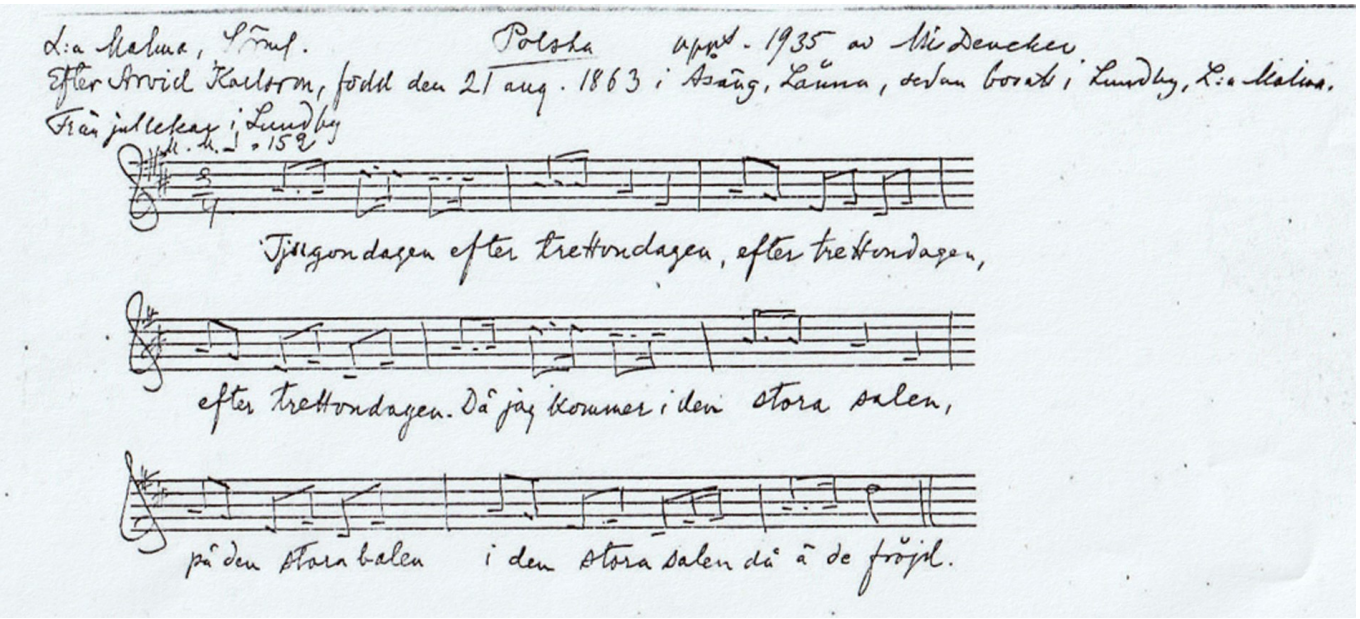

Vidare hade man *julkors,* det var tvenne korslagda, trillade vetelänkar, böjda i ändarna, så att de närmast liknade de numera vanlig lussekatterna.

- En stapel bröd fick ligga hela julhelgen på julbordet, åtminstone över juldan och anndan.

Dessa bröd fick ligga på julbordet för att bli delaktiga av julens speciella kraft. I somliga byar talar man om att en särskild *såkaka* skulle bakas och ligga på julbordet och sedan förvaras intill sådden. I övrigt heter det, att" jullimpo", som av praktiska skäl förvarade i sädeslåren, skulle sparas så länge som möjligt, ända till våren:

- Jullimpo skulle räcka till till påsk, di gömde nåra – på en del håll skulle di ha julimpo, när di börja på och så. Hästa skulle äta uta jullimpo för di skulle få märg i bena.

Extra förplägnad skulle husdjuren ha om julen. Manfolken skötte om hästarna:

- Di bruka riva pepparrot, hälla en sup över den och blanda i havren åt hästarna.

Ingen annan än matmodern fick ge korna den särskilda julkosten.

- Mormor i Heby bruka blanda ärthalm tillsammans med hö och råghalm och säga till korna, när hon gav dom det på julkvälln: "Ät och må väl, som ärthalmen ska ni följas åt i sommar."

Det har också berättats, att man gav djuren ett stycke av varje slags bröd, som fanns uppdukat på julbordet.

Korndocka i vetehalm gjord av Birgitta Andersson, Mellösa

På julbordet skulle nu julmaten vara uppdukad. Det var förutom brödet, smör och all sorts ost – löppersost, sötost, stjärnost och mesost – smörgåsmat med sylta, pressylta och kalvsylta, olika slags korv och sillsallad med "skär gräddsås", dvs färgad med rödbetssaft. Skinkan var ugnsstekt och kallades för stek. I äldre tider var det dock ej vanligt med skinka och grishuvud på julbordet.

Den varma maten var lutfisk och vitergröt (risgrynsgröt). Till lutfisken åt man inte potatis utan nöjde sig med den tjocka mjölsåsen. Till vitergröten måste man rimma. Ofta hade man i varje gård stående gamla grötrim som man tog till. Ett vanligt förekommande var följande:

Den här gröten är go
Han är kokt i gryta och inte i en sko.

Stort besvär hade man inte med att duka av julbordet. Det mesta fick stå kvar, åtminstone brödet, steken och drickat. Ty under julnatten väntade man gäster. De döda, som under förflutna och förgätna tider varit husbondfolk på gården, hade den natten frihet att stiga upp ur sina gravar och vända tillbaka till sina gamla hem, äta av den välbekanta julmaten och vila i sina sängar. I äldre tider var det därför inte blott barnen, som vältrade sig i julhalmen, allt husfolket sov där för att de döda skull finna utrymme i sina gamla sängplatser. Det var alltså för deras skull golvet hade bretts med halm, fastän man senare tolkat seden som ett minne av krubban i Betlehem med dess bädd "av hö och strå".

...

Juldanserna

Juldanserna voro av två slag: *bjudningsdans* och *skrammeldans*. Vid bjudningsdanserna blev ungdomarna bjudna på förtäringen i den gård där dansen hölls… husbondfolket i gården hade barn och tjänstefolk med i dansen. Förtäringen bestod av smörgås, sillsallat, kött och lutfisk, dricka, brännvin och kaffe. Spelman anskaffades av värdfolket, men spelpengarna sköts ihop av de dansande.

En skrammeldans var en tesläppningsdans: "då sköt man ihop och hade traktering". En skildring av skrammeldans i något senare tid har givits av Erik Andersson i Flenmo (f 1876):

- Vi hade skrammeldans – ungdomarna – på julen. Då skramla vi ihop en viss avgift. Vi gav pengar, 50 öre var det, men det högsta vi gav var 75 öre. Flickorna betala för sej. Vi fick, så vi kunde dricka kaffe ett par gånger på kvällen, när vi dansa. Pojka kunde ju ha med sej sprit också. Det var alltid spelman med, han spela fiol. Han fick spelmanspengar, som vi tog opp i en hatt eller på en tallrik. Det var senare på kvällen eller på natten. Spelman var nöjd med di där penga, di bestämde aldrig i förväg, vad di skulle ha. De där skrammeldansa börja efter anndan, kunde hålla på länge men det var just inte mera än en skrammeldans i var by. Vi höll på var gång te moronsidan. Så kunde det vara dans flera gånger i var by, men då var det allti nån som bjö (d.v.s. bjudningsdans).

"Tjugondag knut dansar julen ut", heter det allmänt. I Mellösa har utdansningen fått särskilda namn, *tjugondag klubb* eller *gubbstöt.* Möjligen har det senare namnet varit mera brukat bland arbetarna på Hällefors. Det var en familjefest med vanlig kalasmat: bruna bönor, fläsk och risgrynskaka. Tjugondag klubb förefaller att varit en enklare tillställning, då man väl *drog till knuten*, men nöjde sig med kaffe och brännvin.

- Di gamla och unga skramla, och så var di hos nån bonde. Di hade brännvin och kaffe, och di äldre drack toddy och så dansa di på nättra.

Med tjugondag klubb var julen förbi, och nu började oxveckornas arbeten i vinterkylan …

/Anita Hedlund

Efterlysning—okända spelmän

Mats Hedblom

Utöver mitt intresse för "Svensk folkmusik med sörmländsk tonvikt", som det så smart heter i Nyköpingshus spelmansgilles stadgar, så är jag verksam i *"Bildgruppen Nyköping med omnejd".* Ibland dyker det upp bilder där vi inte lyckas få fram några uppgifter. Jag hoppas därför att någon av Sörmlandslåtens läsare har information om bifogade bilder.

Känner du igen någon av spelmännen? Skicka e-post till mats.hedblom@gmail.com

Okänd spelman — Fria tankar över ett gammalt foto

Mannen på bilden sitter och håller sin fiol. Han är gammal nu, ryggen är krokig, händerna grova av hårt arbete på åkrarna. Det ärrade ansiktet ler vänligt åt fotografen men ögonen är trötta. Det gråa håret, en gång noggrant bakåtkammat i en stor, blond frisyr är ännu tjockt och ligger fint över hjässan. Hans knotiga händer håller i hans älskade fiol som varit till glädje för honom och många andra i oräkneliga år.

Vi vet inte vad mannen heter men låt oss kalla honom ”Hjalmar”. Han föddes i en liten torparstuga. Hans mor hette kanske Matilda och fadern Karl. I familjen fanns redan en dotter, Hilma, senare fick Hjalmar en lillasyster som döptes till Anna.

Fadern Karl arrenderade torpet och lite åkermark av greven på det stora godset. Han brukade sin jord som gav lite inkomst och gjorde dagsverken på godset för att dryga ut hushållskassan. Familjen hade det drägligt och redde sig. Karl var också en flitigt anlitad spelman i socknen och spelningarna gav ett tillskott till hushållet, lite pengar men också i natura; potatis, en höna då och då, ett par sockor till barnen men aldrig alkohol eller andra drycker, det var Karl mycket noga med. Hjalmars mor fick sköta om hushållet, hönsen och grisarna för det hann inte fadern med, korna, åkrarna och en liten skogsplätt tog sin tid och sedan var det ju alla tingade spelningar.

Hjalmar visade tidigt intresse för faderns spel och gossen satt ofta bredvid när Karl övade och förberedde sig för en spelning. Spel på logar var det varje vecka, bröllop och fester på godset behövde alltid musik.

Karl hade ärvt sin fiol av sin far som också varit spelman i en annan socken en bit bort. Han ville gärna att Hjalmar skulle lära sig att spela men det fanns bara en fiol i familjen. Vid ett tillfälle hade Karl nämnt detta för greven. En tid därefter hade en dräng kommit över till torpstugan med en sliten fiol och en lite krokig stråke. Greven hade av en händelse hittat instrumentet och tyckte det kunde passa till Hjalmar. Karl blev mycket tacksam och bugade flera gånger för greven och Hjalmar fick också tacka mycket artigt för den fina gåvan. Efter lite justeringar gick det utmärkt att få ett godtagbart ljud i Hjalmars fiol.

Hjalmar var en mycket duktig och envis elev och han lärde sig förvånansvärt fort att spela till faderns stora belåtenhet. Efter bara ett par år fick Hjalmar följa med på faderns

spelningar vara med i bakgrunden, spela lite ackompanjemang och enkla understämmor. Hjalmar var mycket lycklig. En dag sade fadern att nu var det dags för Hjalmar att själv stå för musiken på en logdans kommande lördag. Hjalmar blev orolig, han kunde ju inte så många låtar ännu men fadern sa att det gjorde inget. Han kunde ta om dem en gång till, dansarna lyssnade inte så mycket efter melodierna, bara de fick dansa var de nöjda. Hjalmar for till dansen och var mycket nervös, danspubliken tittade misstroget på den unge spelmannen. Det började trevande för Hjalmar men efter en stund blev han säkrare när han såg att folket dansade och var nöjda och innan kvällen var slut, trillade polskorna utan svårighet ur fiolen till allas stora belåtenhet.

Hjalmars far blev äldre och ville dra ner på spelandet och Hjalmar kunde ta över mer och mer. På en spelning en kväll såg Hjalmar att en flicka i hans ålder hela tiden satt med stora ögon och beundrade hans spel. Hon var vacker tyckte Hjalmar och såg tillbaka på henne i smyg. Efter dansen kom hon fram till honom och de började språka med varandra, fattade tycke och gjorde sällskap hem. Hon hette Kerstin och skulle bli hans hustru.

Nu är Hjalmar gammal och spelar bara för nöjes skull. Inga av hans barn har tagit upp spelet. När de började växa upp, lockade livet i de stora städerna mer, de ville inte bo kvar på landet, flyttade in till stan, tog arbete på de nya fabrikerna. Fars musik behövdes inte längre, i stan fanns ny musik. Men ett av barnbarnen har till hans stora glädje börjat spela fiol och Hjalmar hoppas på att få bli lite lärare en gång.

Nu sitter han framför Folkets Hus-lokalen. Det är en träff i kväll. Man har bett att han ska komma och spela en stund och berätta om musiken och dansen som den var förr i tiden på landet. Han är lite nervös men ler ändå gott åt fotografen.

/Ulf Lundgren

Minnen från Folkmusik och dansåret 1990 från en sörmländsk horisont.

Christina Frohm

I samband med ett seminarium på det som då hette Musikmuseet fick vi som deltog information redan 1988 om att en sådan manifestation skulle göras och att en större summa statliga pengar för finansiering fanns anslagna.

På olika håll i landet började nu ett stort planeringsarbete för att komma med idéer om innehåll och vilka projekt man ville att detta år skulle omfatta. Från min egen horisont och från styrelsearbetet i Sörmlands spelmansförbund kan jag särskilt minnas några. På ett möte som hölls i Wetterstugan i Malmköping kan jag minnas hur förslaget kom att vi skulle ansöka om att få arrangera zornmärkesuppspelningarna detta viktiga år. Jag ser för min inre syn hur vid en paus i förhandlingarna Arne Blomberg gick ut i mörkret i sin bil och med sin alldeles moderna biltelefon ringde dåvarande ordföranden i zornmärkesnämnden och anmälde vårt intresse. Kanske var det redan samma kväll som idén kom upp att de sörmländska kommunerna skulle få möjlighet att bjuda över varandra i fråga om ekonomiskt stöd till detta evenemang. Det blev verkligen en budgivning och det blev Nyköping som gick segrande ur.

Zornmärkesuppspelningarna och den efterföljande riksspelmansstämman blev centrala och kringarrangemangen som fick namnet ”Spelmanssemester” var mycket omfattande. Ett helt år i förväg passade vi på att ordna med bilden till affisch och folder. Jag bad en av mina elever att ställa upp för fotografering. På plats i Nyköping anlände fotografen med en eka på släp och konstgjorda näckrosor som placerades ut i dammen nedanför slottet. Den unga spelmannen med fiolen, klädd i ljusa sommarkläder blev en vacker bild att använda till vår marknadsföring.

Under en vecka i juni präglades Nyköping av folkmusiken.

Traditionsbärarkonsert med ett möte mellan vår egen Axel

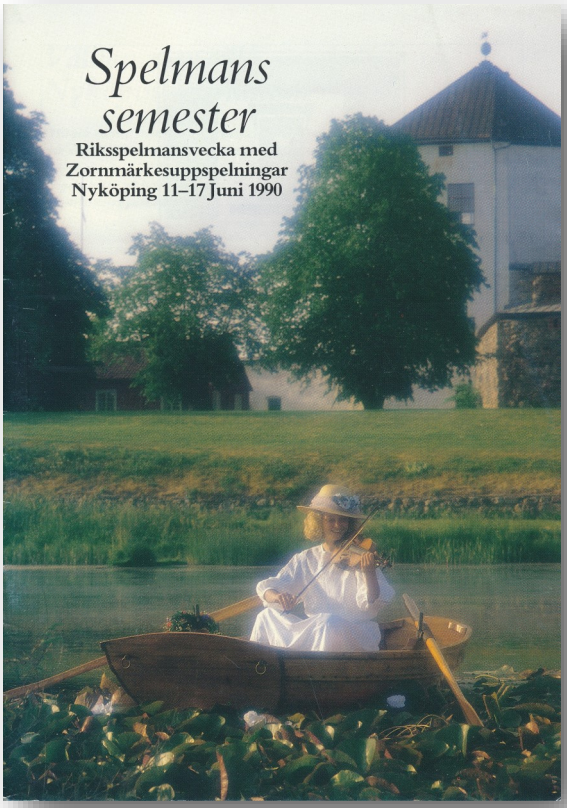

Andersson och Päkkos Gustav.

Träff, seminarier och konserter med landets riksspelmän på klarinett.

Stämmoveckan gästades av en grupp spelmän och dansare från Estland - Leegajus som i och med landets nyvunna fri-

het kunde företa denna resa och bjuda oss på genuin musik och dans. Gruppen gjorde ett flertal framträdanden som sent ska glömmas på olika scener och i kyrkan.

En festkonsert i det nyinvigda Culturum hade som tema att konstmusiken fick möta folkmusiken.

Under det dryga år där planeringen ägde rum hölls ett otal möten både lokalt och på riksplanet. Jag kan själv minnas en uppgiven suck med tanke på hur lite den breda allmänheten bryr sig om folkmusiken och hur skulle vi kunna förbättra och råda bot. Då väcktes tanken på att alla barn som föddes detta år skulle från sin första dag i livet få möjlighet att komma i kontakt med folkmusiken. Sagt och gjort delade vi med oss av denna tanke till en idébank som hade upprättats och vi fick många efterföljare.

Goda vänner samlades, sökte och delade med sig av vaggvisor, ramsor och lekar som sen spelades in i Radio Sörmlands studio. Medverkande var folk från våra egna led som kunde sägas representera alltifrån syskon, föräldrar och morföräldrar. På den här tiden var det kassett som gällde och ungefär 3500 stycken av ”Välkommen till världen” distribuerades till länets BB avdelningar som gav de nyblivna föräldrarna den i gåva. Nu trettio år senare har en ny upplaga getts ut på CD.

En annan idé som kom att genomföras var ”Sörmländska brudmarscher”. Efter en genomgång bland uppteckningar visade det sig att landskapet hade långt över hundra i arkivet. Anita Hedlund var det som drog hela lasset från ax till limpa även denna gång. Hon kontaktade några av stiftets organister som fick välja en marsch och arrangera den för orgel. Noter skulle skrivas och program för sådant i datorer var inte var mans egendom på den här tiden. När ett original förelåg var det lite knappt med tiden och den sista biten hem till Sörmland fick noterna lifta med en lokförare i hytten på ett tåg från Göteborg till Flen för att där upphämtas av projektledaren själv. Det blev till en bok som fick god spridning och kom till användning. Även denna utgåva har i senare tid återuppstått i förnyad form med inspelningar på CD, lyssningsbar på Youtube och nedladdningsbar från nätet. Som en jämförelse till leveransen hos lokföraren.

Spelmanssemester i Nyköping för 30 år sedan

Kerstin Lanbeck Vallén

Nu har det hunnit gå 30 år sedan Folkmusik-och dansåret 1990. Hela året fylldes av folkmusikevenemang, konserter, dans, spelmansstämmor och mycket annat. På försommaren var det uppspelningar för zornmärket i Nyköping och *Riksspelmansveckan – Spelmanssemester*, var ett givet mål för mig som ganska nyligen hade börjat spela fiol. Inte uppspelningarna dock utan allt annat som också hände de dagarna.

Veckan som var ett samarrangemang mellan Södermanlands spelmansförbund och Sörmländska ungdomsringen innehöll förutom uppspelningarna för zornmärket ett stort utbud av konserter, gästande spelmän och dansare, låtstugor, utflykter, danskvällar och mycket annat. Varje dag var det tornspel från St Nikolaikyrkan med dagens folklåt. Man kunde också dansa upp för Dansborgarmärket om man kunde dansa vals, schottis och en gammeldans till.

Veckans höjdpunkt blev veckoslutet med gammaldags gästabud med helstekt lamm på fredagen följt av konsert och dans med JP Nyströms. På lördagen började det med spel och dans på stan och fortsatte med spelmansstämma och danskväll med Gammeldax. Och sist avslutning på söndagen med riksspelmansstämma och utdelning av zornmärken och diplom. Bland nyblivna riksspelmän märktes Elna Andersson och Bernt Olsson och Axel Andersson hedrades med den finaste utmärkelsen en spelman kan få - Zorns guldmärke!

Axel Andersson tar emot zornmärket i guld

Tyvärr kunde jag inte vara med hela veckan men jag hann ändå med mycket när jag var där. Kanske kom det inte så mycket publik och så många spelmän som arrangörerna hade hoppats men ändå - en fantastisk vecka att tänka tillbaka till.

Konserterna i början av veckan missade jag då men nu har jag lyssnat på flera av dem tack vare inspelningar i arkivet. Det kan du också göra!
I länken finns smakprov
från ett par av konserterna.

Rosenberg i coronatid

I Rosenbergs uppteckningar finns många visor. En av dem, "Var jag mig en liten dräng", har fått en ny rykande aktuell text av Karin Kolterud. Sjung den gärna men glöm inte att hålla avstånd!

Originaltext från Sörmland & Östergötland upptecknad av bla A. G. Rosenberg, Mellösa 1876

Var jag mej en liten dräng

Ur A. G. Rosenbergs första samling 1876. Rosenberg har endast medtagit den första versen. Ur Arwidssons Svenska Fornsånger har vi hämtat övriga verser. Dessa är uppteckнade i Östergötland och visan hade där namnet Den Ondsinta Käringen.
Visan kan spelas med bara a-moll och borduner eller med a-moll plus ackorden inom parentes men utan borduner.

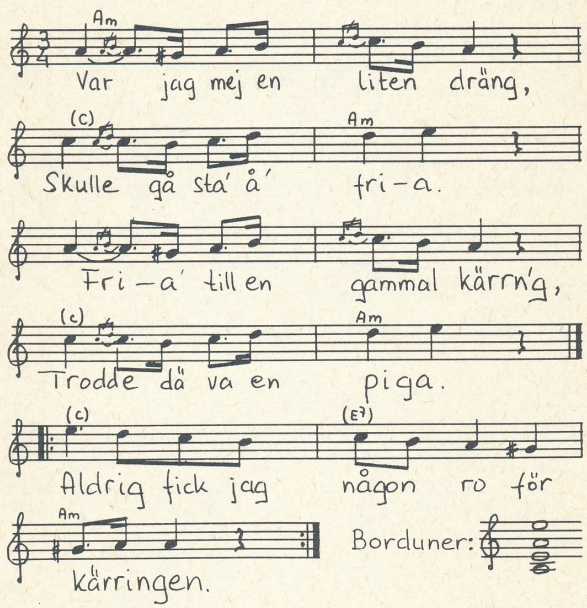

1. Var jag mej en liten dräng,
   Skulle gå sta' å fria.
   Fria till en gammal kärring,
   Trodde dä va en piga.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

2. Första natt vi lå' ihop,
   Vi kysstes och vi klappas;
   Andra natt vi lå' ihop,
   Vi betos och vi nappas.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

20

3. Tredje natt vi lå' ihop,
   Bet hon mig i öra;
   Det var väl i fjorton dar,
   Som jag fick intet höra.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

4. Fjärde natt vi lå' ihop,
   Bet hon mig i näsa;
   Det var väl i fjorton dar,
   Som jag fick intet fräsa.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

5. Sala jag min gångare grå,
   Skulle till bispen rida;
   Kärngen tog sin skabbiga get,
   Hon månde fast efter mig gnida.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

6. När jag kom till bispen fram,
   Klaga jag min nöd;
   Kärngen stod där bredevid,
   Vart ord sa hon jag ljög.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

7. Bispen tog sin svarta bok,
   skulle över oss läsa;
   Kärngen tog sin krycka i hand,
   Slog bispen över näsa.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

8. Tog jag mig en liten båt,
   Segla över sundet;
   Kärngen tog sitt baketråg.
   Segla sammalunda.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

9. Tog jag mig ett litet skepp,
   Segla över havet;
   Kärngen tog sitt grynesåll,
   Segla sig i kvavet.
   Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

10. Gick jag mig på högsta berg,
    Jag skratta och jag log;
    Kärngen låg i havsens djup,
    Hon bet där och hon svor.
    Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

11. Gick jag mig till närmsta by,
    Häls'de på Knut min granne;
    Kom där ut en gammal kärng,
    Jag räds det var densamma.
    Aldrig fick jag någon ro för kärringen. :,:

21

Aldrig fick jag någon ro för viruset

Karin Kolterud

1. Var jag mig en liten sväng
runt om i världen vida.
Rörde mig så fritt å lätt
här om nyss å nu för tia. Men:
:/ aldrig fick jag någon ro för viruset /:

2. Första dag jag om´na hört
fanns hon lång bort i Kina!
Andra dag ja om´na hört
va hon för folk en pina.
:/ aldrig fick jag någon ro för viruset /:

3. Tredje dag jag om´na hört
åt hon på en capricosa.
Det gick väl bara fjorton dar
För´n hon i våra nackar flåsa.
:/ aldrig fick jag någon ro för viruset /:

4. Fjärde dag jag om´na hört
fanns hon över hela väla!
Det gick väl bara fjorton dar
så va hon mig hack i häla.
:/ aldrig fick jag någon ro för viruset /:

5. Tog jag mig en shoppingtur
skulle fylla på förråda.
Inge skithuspapper, jag blev sur
ropte tusan å anåda!
:/ aldrig fick jag någon ro för viruset /:

6. Tog jag på mig finkostym,
tänkte mig ut på roli´t!
Men maran ville samma väg
Så galej, dä va inte troligt
:/ aldrig fick jag någon ro för viruset /:

7. Vart jag går är maran där
å sätter skräcken uti hågen!
Klänger sig fast båd här å där
Åker snålskjuts mä på tågen!
:/ aldrig får jag någon ro för viruset /:

8. Nu så ä dä karantän!
Vankar här mol allena.
På datorn kan en ge sej hän,
på soom å skajp blivit en fena
:/ aldrig får jag någon ro för viruset /:

9. Smittfritt ska dä va i år,
digitalt, ja dä ä inne!
Ute ä dä vacker vår,
å snart ä maran blott ett minne! Å:
Då så får vi fred å ro för viruset!
Då så får vi fred å ro för viruset!

Styrelsen

Adela Björn

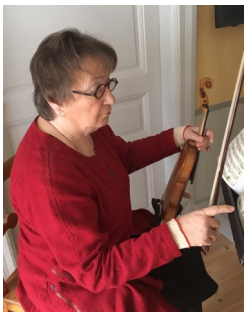

Christina Frohm

Emma Tjärnström

Klara Holstad

Ulf Lundgren

Lars Wennerholm

Torbjörn Rydberg

Linnea Mason

Viktoria Eriksson